

الله

الله أكبر
الله أكبر
الله أكبر

الله أكبر
الله أكبر
الله أكبر

٩٠٦٤٢

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم اداری و اقتصاد
گروه مدیریت

پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی

بررسی عوامل مؤثر بر صادرات فرش دستباف ایران

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر مهدی جمشیدیان

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر رحمان خوش اخلاق

نگارش:

علی قلی پور سلیمانی

دی ماه ۱۳۷۴

دانشکده علوم اداری و اقتصاد - دانشگاه اصفهان

بسمه تعالی

با تأییدات خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت بازرگانی

آقای علی قلی پور سلیمانی تحت عنوان:

«بررسی عوامل مؤثر بر صادرات فرش دستباف ایران»

در ساعت ۱۰ صبح روز سه شنبه مورخ ۱۳۷۴/۱۰/۱۹ با حضور استاد راهنما و هیئت

داوران در دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان تشکیل شد. پس از بررسی و

اظهار نظر داوران پایان نامه مزبور مورد تأیید هیئت داوران قرار گرفت و

با نمره به عدد ۱۷/۸۳ و امتیاز عالی به تصویب رسید.
به حروف هفده و هشتاد و سه صدم

هیئت داوران:

استاد راهنما: جناب آقای دکتر مهدی جمشیدیان

استاد مشاور: جناب آقای دکتر رحمان خوش اخلاق

متخصص و صاحب نظر از دانشگاه اصفهان: جناب آقای دکتر بهرام رنجبریان

متخصص و صاحب نظر مدعو: جناب آقای دکتر حسین پیراسته

نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای دکتر علی عطاقر

پیشگفتار

در راستای انتخالی استراتژی توسعه صادرات، تنوع کالاهای صادراتی، افزایش درآمد ارزی و رهایی از اقتصاد تک محصولی وابسته به نفت در زمره اهداف مهمی هستند که مورد توجه دولت می باشد. لذا توجه به صادرات غیر نفتی از اهمیت فراوانی برخوردار است و در میان کالاهای صادراتی غیر نفتی، فرش دستباف بیشترین درآمد ارزی را به خود اختصاص می دهد.

با توجه به مطالبی که در فوق اظهار شد، ضرورت بررسی و تحقیق پیرامون صادرات فرش دستباف ایران احساس گردید و در این راستا موضوع «بررسی عوامل مؤثر بر صادرات فرش دستباف ایران» برگزیده شد.

اینک که به یاری خداوند متعال تهیه و تدوین این رساله به اتمام رسیده است، بر خود لازم می دانم از کلیه عزیزانی که مرا در این امر یاری کردند، سپاسگزاری نمایم. در این میان نقش اساتید محترم جناب آقای دکتر مهدی جمشیدیان استاد راهنمای اینجانب که از هیچ گونه تلاش و راهنمایی دریغ نفرمودند و در تمامی مراحل مرا هدایت کردند و جناب آقای دکتر رحمان خوش اخلاق استاد مشاور که در زمینه های آماری کمک های ارزشمندی ارائه نمودند، از اهمیت والایی برخوردار است و نهایت تشکر و سپاسگزاری را از این عزیزان دارم.

همچنین لازم است از خانواده ام و بویژه همسر مهربانم که همواره مشوق من

بوده اند، سپاسگزاری نمایم.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
فصل اول: طرح تحقیق	
۴.....	الف - تبیین موضوع
۶.....	ب - اهداف تحقیق
۸.....	ج - اهمیت و ضرورت
۱۲.....	د - فرضیات
۱۴.....	ذ - قلمرو زمانی تحقیق
۱۴.....	ر - محدودیت‌های تحقیق
۱۵.....	ز - مباحث فصول آینده
فصل دوم: تاریخچه موضوع	
۱۷.....	تاریخچه پیدایش فرش دستباف
۳۲.....	تاریخچه پیدایش فرش دستباف در ایران

- ۴۹..... بررسی تحقیقات انجام شده در زمینه فرش دستباف
- ۴۹..... ۱- بررسی تحولات اقتصادی صنعت فرش دستباف
- ۲- بررسی ساختار اقتصادی صنایع دستی منطقه جنوب غرب و امکانات توسعه آن ۵۱
- ۳- نقش دولت در صادرات فرش ایران ۵۲
- ۴- بررسی سیستم اقتصادی و بازرگانی حاکم بر صادرات فرش ایران ۵۲
- ۵- بررسی روش تعیین قیمت فرش در شرکت سهامی فرش ایران ۵۳
- بررسی وضعیت کشورهای رقیب فرش در صادرات فرش دستباف ۵۳
- ۱- هندوستان ۵۴
- ۲- پاکستان ۵۸
- ۳- چین ۶۳
- ۴- مراکش ۶۸
- ۵- تونس ۷۲
- بررسی وضعیت بازار سه کشور بزرگ واردکننده فرش دستباف ۷۵
- ۱- آلمان غربی ۷۵
- ۲- آمریکا ۷۷
- ۳- سوئیس ۷۹

فصل سوم: روش تحقیق و تجزیه و تحلیل اطلاعات

- روش تحقیق ۸۳

مدل سازی و علت انتخاب الگوی نمایی ۸۴

تجزیه و تحلیل اطلاعات ۸۹

فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات

نتیجه گیری ۹۸

پیشنهادات ۱۰۱

فهرست منابع

۱- فهرست منابع فارسی ۱۰۵

۲- فهرست منابع انگلیسی ۱۰۹

فرهنگ مختصر لغات و اصطلاحات قالی بافی ۱۱۰

ضمائم

فهرست جداول و اشکال

صفحه	عنوان
۵۵.....	جدول شماره (۱-۲): صادرات فرش دستباف هند
	جدول شماره (۲-۲): مقدار و ارزش صادرات فرش دستباف هند بر حسب مناطق و
۵۷.....	کشورهای واردکننده
۵۹.....	جدول شماره (۳-۲): مقدار و ارزش صادرات فرش دستباف پاکستان
	جدول شماره (۴-۲): صادرات فرش دستباف پاکستان به تفکیک کشورهای عمده وارد
۶۲.....	کننده
۶۴...	جدول شماره (۵-۲): مقدار و ارزش کل واردات فرش‌های چین به ۱۰ بازار عمده
	جدول شماره (۶-۲): مقدار و ارزش صادرات فرش دستباف چینی به تفکیک ۱۰ کشور
۶۷.....	عمده واردکننده
۶۹.....	جدول شماره (۷-۲): مقدار و ارزش صادرات فرش دستباف مراکش
	جدول شماره (۸-۲): مقدار و ارزش صادرات فرش دستباف مراکش به تفکیک کشورهای
۷۱.....	عمده واردکننده
	جدول شماره (۹-۲): صادرات فرش دستباف تونس به تفکیک کشورهای عمده
۷۳.....	واردکننده

- جدول شماره (۲-۱۰): صادرات فرش دستباف تونس به تفکیک مناطق و کشورهای
عمده واردکننده ..... ۷۴.....
- جدول شماره (۲-۱۱): مقدار و ارزش واردات فرش دستباف به آلمان ..... ۷۶.....
- جدول شماره (۲-۱۲): مقدار و ارزش واردات فرش های دستباف آمریکا ..... ۷۸.....
- جدول شماره (۲-۱۳): مقدار و ارزش واردات فرش های دستباف به سوئیس به تفکیک
کشورهای صادرکننده ..... ۸۱.....
- جدول شماره (۳-۱): نتایج حاصل از برآزش مدل خطی ..... ۸۸.....
- جدول شماره (۳-۲): نتایج حاصل از برآزش مدل لگاریتمی ..... ۸۸.....

چکیده پایان نامه‌های کارشناسی ارشد

نام : علی
نام خانوادگی : قلی پورسلیمانی
رشته و گرایش : مدیریت بازرگانی - مالی
دانشکده : علوم اداری و اقتصاد
استاد راهنما : آقای دکتر مهدی جمشیدیان
استاد مشاور : آقای دکتر رحمان خوش اخلاق

عنوان رساله

عنوان رساله: بررسی عوامل مؤثر بر صادرات فرش دستباف ایران

صادرات فرش دستباف ایران تحت تأثیر عوامل مختلفی است. برپایه مطالعات و بررسی‌های انجام شده در سطح سازمانهای دولتی و خصوصی که دست اندرکار صادرات فرش دستباف می‌باشند، عرضه صادرات این محصول تابعی از سه متغیر در نظر گرفته شده است که عبارتند از: ۱- میانگین قیمت انواع فرش‌های دستباف صادراتی ۲- نرخ آزاد ارز ۳- متغیر مجازی مربوط به جنگ که محدودیتهای ناشی از جنگ را در رابطه با صادرات فرش دستباف نشان می‌دهد.

سنجش میزان تأثیر هر یک از متغیرهای مزبور بر عرضه صادرات فرش دستباف ایران از اهداف مهم این تحقیق به شمار می‌رود، به همین دلیل فرضیاتی به شرح زیر تدوین گردیده است که عبارتند از:

- ۱- قیمت از عوامل مؤثر بر تغییر عرضه صادرات فرش دستباف می‌باشد.
- ۲- نرخ ارز از جمله عواملی است که در افزایش صادرات فرش دستباف تأثیر دارد.
- ۳- جنگ ایران و عراق در دوره ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۷ موجب کاهش میزان عرضه صادرات فرش دستباف ایران گردیده است.

برای انتخاب مدل و آزمون هر یک از فرضیات فوق، از تکنیک رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. متدلوژی تحقیق، روش کتابخانه‌ای مبتنی بر جمع آوری آمار و ارقام از مؤسسات و مراکزی است که در زمینه صادرات فرش فعالیت می‌کنند.

نتایج حاصل از آزمون فرضیات نشان می‌دهند که هر سه فرضیه فوق تأیید گردیده‌اند، بطوریکه قیمت مؤثرترین عامل در صادرات فرش دستباف ایران می‌باشد و پس از آن نرخ آزاد از عوامل تعیین کننده در صادرات این محصول به شمار می‌رود. آزمون فرضیه سوم نشان می‌دهد که جنگ بعنوان یک متغیر، ارتباط معکوسی با عرضه صادرات فرش داشته است، عبارت دیگر جنگ بعنوان یک عامل محدود کننده در زمینه صادرات فرش دستباف ایران شناخته شده است.

فصل اول

طرح تحقیق

مقدمه

کار تحقیقی حاضر که تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر صادرات فرش دستباف ایران» انجام گرفته است، مطالعه‌ای است پیرامون روابط عناصر تشکیل دهنده ساختار حجم صادرات فرش دستباف ایران.

از آنجایی که هرگونه بررسی و تحقیقی نیازمند یک چارچوب تئوریک است، لذا با کاوش و تفحص فراوان در سازمانهای دست اندرکار صادرات فرش، که در سطح خرد و کلان برای توسعه صادرات این محصول فعالیت می‌کنند. اطلاعات لازم، جمع‌آوری و سپس براساس آنها مدل عرضه صادرات فرش دستباف ایران، برآورد گردید.

در این مدل، عرضه صادرات فرش دستباف عمدتاً تحت تأثیر سه عامل می‌باشند که عبارتند از: ۱- قیمت فرشهای صادراتی ۲- نرخ ارز ۳- عامل جنگ نیز به صورت یک

متغیر مجازی^۱ برای دوره ۱۳۶۷ - ۱۳۶۰ در نظر گرفته شده و فرض گردیده است که جنگ موجب کاهش عرضه صادرات فرش دستباف می‌گردد.

تعیین میزان تأثیر عوامل فوق بر حجم صادرات فرش دستباف، در زمره مهمترین اهدافی است که سعی گردیده در راستای این تحقیق بدانها دست یابیم.

توجه به توسعه صادرات فرش دستباف، امری است ضروری و مهم، زیرا به دلیل وجود نفت و درآمد حاصل از آن، به صدور سایر کالاها توجه چندانی نگردیده است و البته این موضوع تنها منحصر به کشور ایران نیست بلکه به گونه‌ای اغلب کشورهای صاحب نفت دچار این معضل هستند و از عوارض آن می‌توان به ایجاد صنایع مونتاژ و تولید کالاهای مصرفی و مصرفی شدن این کشورها و تک محصولی شدن صادرات آنها اشاره کرد. صادرات محصولات صنایع دستی که فرش یکی از مهمترین آنها است، می‌تواند کشور ایران را در راه رسیدن به یک اقتصاد صادراتی منطقی کمک نماید. همچنین مطالعه بافت جمعیتی کشور، نشان می‌دهد که جمعیت ایران از نظر ترکیب سنی یکی از جوان‌ترین کشورهای جهان است و این جمعیت جوان نیاز به کار و کسب و درآمد دارد، و توجه به صنایع دستی به ویژه فرش می‌تواند بخش مهمی از مشکل اشتغال را در سطح روستا و شهر حل نماید.

با توجه به اهمیت و حساسیت موضوع، در راستای این پژوهش، فرضیاتی به شرح زیر تبیین گردیده است.

- ۱- قیمت از عوامل مؤثر بر تغییر عرضه صادرات فرش دستباف می باشد.
- ۲- نرخ ارز از جمله عواملی است که در افزایش صادرات فرش دستباف تأثیر دارد.
- ۳- جنگ ایران و عراق در دوره ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۷ موجب کاهش میزان عرضه صادرات فرش دستباف ایران گردیده است.

برای انتخاب شکل الگو و آزمون هر یک از فرضیات فوق، از تکنیک رگرسیون^۱ چند متغیره استفاده شده است. متدلوژی تحقیق، روش کتابخانه‌ای، مبتنی بر جمع‌آوری اعداد و ارقام از مراکز و مؤسسات مختلف بوده و برای تسهیل محاسبات، نرم افزار $Tsp7$ ^۲ مورد استفاده قرار گرفته است.

الف - تبیین موضوع

تولید و صادرات فرش دستباف جهان در سالهای اخیر دستخوش تحولات بسیاری شده است و این دگرگونی‌ها در کشور ما که یکی از قطب‌های مهم تولید و صادرکننده این کالا به شمار می‌رود از شدت بیشتری برخوردار بوده است. قالی‌بافی در ایران نه تنها یکی از رشته‌های اشتغال‌زا و منبع ارتزاق بخش قابل توجهی از مردم کشورمان، بخصوص روستائیان است، بلکه از سال‌های گذشته یکی از مهم‌ترین منابع درآمد ارزی کشور محسوب می‌شده است و از آنجایی که توجه به توسعه صنایع داخلی و ملی، توجه به افزایش صادرات غیر نفتی، عدم اتکای کامل به درآمد حاصل از فروش نفت و ایجاد

اشتغال در مناطق شهری و روستایی، تشویق کشاورزان برای تولید محصولات کشاورزی بیشتر و از همه مهمتر جلوگیری از ستیل بی‌رویه مهاجرت روستائیان به شهرها در صدر برنامه‌های دولت قرار دارد، لزوم توجه به این هنر و صنعت، از اهمیتی فراوان برخوردار بوده و حمایت بی‌دریغ مسئولان و مدیران را می‌طلبد.

حجم صادرات فرش دستباف ایران تحت تأثیر عوامل مختلفی است، بر پایه مطالعات و بررسی‌های انجام شده در سطح واحدهای دولتی و خصوصی که در زمینه صادرات فرش دستباف فعالیت می‌کنند، می‌توان گفت که عرضه صادرات فرش دستباف ایران تحت تأثیر عوامل مختلفی از قبیل: ۱- قیمت فرش‌های صادراتی ۲- نرخ آزاد ارز می‌باشد و به دو عامل فوق یک متغیر مجازی نیز افزوده شده است، این متغیر وجود محدودیت‌های ناشی از جنگ تحمیلی ایران و عراق را در رابطه با صادرات فرش دستباف ایران نشان می‌دهد.

هر یک از عوامل فوق می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر عرضه صادرات فرش دستباف ایران داشته باشد، بر این اساس حجم صادرات فرش دستباف تابعی از سه متغیر مزبور در نظر گرفته شده است.

در این تحقیق کلیه فرش‌های دستباف که از کانال گمرک جمهوری اسلامی ایران به خارج از کشور صادر می‌شوند، به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده‌اند و بنابراین قیمتی که ارزیابان گمرک برای فرش‌های صادراتی تعیین کرده‌اند، به عنوان قیمت فرش‌های صادراتی ایران محاسبه شده است. صدور کلیه فرش‌های دستبافی که به صورت قاچاق و خارج از ضوابط گمرک انجام گرفته است، مورد توجه این تحقیق نمی‌باشد.

تأثیر نرخ ارز در قبل و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در زمان وقوع جنگ و بویژه پس از آن، بر روی صادرات فرش، قابل توجه می‌باشد که بررسی میزان تأثیر این متغیر روی عرضه صادرات فرش دستباف حائز اهمیت است.

وقوع جنگ تحمیلی و موانعی که به لحاظ بروز آن برای عرضه صادرات فرش دستباف ایران بوجود آمد و حذف این محدودیت‌ها در زمانیکه جنگ به اتمام رسید، یکی دیگر از عواملی است که در این تحقیق مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. بطور کلی برآورد تابع عرضه صادرات فرش دستباف ایران و سنجش میزان تأثیر هر یک از عوامل سه گانه فوق بر عرضه صادرات این محصول از اهداف مهم این مطالعه به شمار می‌رود و به این منظور اطلاعات مربوط به سری^۱ زمانی ۱۳۷۲ - ۱۳۵۰ مورد تجزیه و تحلیل و پردازش قرار گرفته است.

ب- اهداف تحقیق

اهداف این مطالعه را می‌توان به گروه‌های زیر طبقه‌بندی نمود:

۱- تعیین عوامل مؤثر بر عرضه صادرات فرش دستباف ایران.

برای برنامه‌ریزی در زمینه نیل به حداکثر سازی درآمد ارزی حاصل از صادرات فرش دستباف، نخستین قدم شناسایی مهمترین عواملی است که عرضه صادرات فرش را تحت تأثیر قرار می‌دهند. با شناسایی و اندازه‌گیری میزان تأثیر این عوامل بر حجم صادرات

فرش دستباف می‌توان نقاط ضعف و قوت سیستم صادرات فرش دستباف را تعیین و در جهت کاهش ضعف‌ها و ارتقاء توانایی‌ها سرمایه‌گذاری کرد.

۲- کمک به آن‌گروه از سازمان‌های دولتی و خصوصی که از درآمد حاصل از صادرات

فرش دستباف بهره‌برداری می‌کنند.

ظاهراً دو گروه، از منافع حاصل از صادرات فرش دستباف بهره‌مند می‌شوند که عبارتند از: الف - صادرکنندگانی که بطور انفرادی (بخش خصوصی) اقدام به صادرات فرش می‌نمایند. ب - صادرکنندگان بخش دولتی. اما اگر بطور سیستماتیک موضوع را مورد بررسی قرار دهیم، مشخص می‌گردد که درآمد ارزی صادرات فرش، بر تمامی ابعاد اقتصادی کشور تأثیر مثبت می‌گذارد، لذا هرگونه خدمت و کمک رسانی به مؤسسات خصوصی و دولتی که در زمینه صادرات فرش فعالیت می‌کنند، در ارتقاء متوسط سطح زندگی جامعه مؤثر است.

۳- شناسایی رقبا و خریداران عمده فرش دستباف ایران.

با توجه به کیفیت، رنگ، طرح و ظرافت فرش‌های دستباف ایرانی، در طی سال‌های متمادی، این محصول توانسته است جایگاه ویژه‌ای در بازارهای جهانی کسب کند. آشنایی با رقبا، شناسایی شیوه‌های تولیدی و آگاهی از کانال‌های توزیعی آنها و همچنین شناخت خریداران عمده و پراکندگی جغرافیایی آنها از اهداف دیگر این تحقیق به شمار می‌رود.

۴- تعیین میزان تأثیر نرخ ارز بر عرضه صادرات فرش دستباف ایران.

نوسان پذیری نرخ ارز در قبل و پس از انقلاب، هنگام جنگ و بویژه بعد از آن قابل

توجه است و از آنجایی که درآمد حاصل از صادرات فرش به پول خارجی (ارز) بوده و سپس به پول ملی تبدیل می‌گردد، لذا شناخت اثر نوسان نرخ ارز بر حجم صادرات فرش، یکی دیگر از اهداف این پژوهش می‌باشد.

ج- اهمیت و ضرورت

۱- نقش فرش در توسعه روستایی.

با توجه به بافت اقتصادی کشور ما، روستاها و بخش کشاورزی و دامپروری از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشند چه از لحاظ تولید مواد غذایی و چه از لحاظ اشتغال و یا سایر موارد. پس حمایت از این بخش بهر صورت می‌تواند موجب بالا رفتن توان اقتصادی کشور و احیانا استقلال نسبی کشور گردد. ایجاد صنایع در روستاها که مکمل بخش کشاورزی و دامپروری باشد می‌تواند گامی بسیار مهم در راه توسعه اقتصادی و اجتماعی روستاها باشد. با توجه به سابقه فرش در ایران و این مسئله که حدود ۲۷ هزار روستا در ایران به کار بافندگی مشغول هستند می‌توان تا حدودی به صنعت فرش به عنوان یک صنعت مکمل کشاورزی اعتقاد داشت و با توجه به این مسئله که ایران از لحاظ مواد اولیه فرش، به صورت بالقوه و یا بالفعل مشکلی نمی‌تواند داشته باشد، پس صنعت فرش یک صنعت بالقوه مستقل است که نیاز چندانی به خارج ندارد و می‌تواند این نیاز به خارج به صفر برسد.

با توجه به مسائلی که در بالا ذکر شد و با توجه به این مسئله که روستاهای کشور به نسبت بیشتر از خود کشور احتیاج به حمایت و رسیدگی دارند علاوه بر رسیدگی به امور

کشاورزی و دامی (که آن هم در بعضی موارد همچون پنبه، پشم، ابریشم و... نیز به فرش وابستگی کم و یا زیادی دارد) رسیدگی به بخشی که بتواند مکمل بخش کشاورزی باشد، از امور مهم است. بخشی که بتواند علاوه بر ایجاد اشتغال و درآمد، باعث آن گردد که روستائیان از روستاها به شهرها مهاجرت نکنند چرا که این مهاجرت علاوه بر رکود کار کشاورزی و دامپروری باعث ایجاد عواقب ناگواری در شهرها می‌گردد که از آن جمله افزایش انواع بیکاری، کمبود مسکن و سایر مشکلات اجتماعی و اقتصادی که ناشی از این مهاجرت می‌باشد و ما در جامعه و شهر خود، آنرا به وضوح مشاهده و احساس می‌کنیم در مجموع این مهاجرت در حال حاضر عاملی خواهد بود برای کندتر شدن چرخ توسعه کشور پس جلوگیری از این مهاجرت، تنها می‌بایستی از طریق ایجاد امکانات رفاهی و توسعه روستاها انجام پذیرد که یکی از راه‌های توسعه روستاها و افزایش درآمد و جلوگیری از بیکاری دائمی و فصلی توسعه صنعت فرش و حمایت و ترغیب این صنعت می‌باشد.

۲- نقش فرش در ارتباط با دیگر زیر بخش‌های اقتصادی وابسته به فرش.

یکی از راه‌های شناخت توسعه یافتگی کشور، وجود ارتباطات عمودی و افقی بخش‌های اقتصادی با هم است که در نتیجه این ارتباط منطقی، بخش‌های مختلف اقتصادی در داخل کشور به صورتی مکمل یکدیگر هستند. صنعت فرش نیز با زیر بخش‌های اقتصادی متنوعی ارتباط دارد. خوشبختانه ایران از لحاظ مواد اولیه و سایر موارد دارای امکانات و استعدادهای بالقوه و بالفعل فراوانی است و اگر بتوانیم این بالقوه

را بالفعل سازیم، مطمئناً از لحاظ مواد اولیه صنعت فرش، هیچگونه وابستگی به خارج نخواهیم داشت. این ارتباط بین فرش و سایر زیر بخش های اقتصادی را می توان در ذیل خلاصه نمود و این در حالی است که لزوم رشد و گسترش این زیر بخش ها با توجه به صنعت فرش و سایر موارد لازم به نظر می رسند و از طرفی رونق بازار ایران می تواند عامل محرکی برای ترقی این زیر بخش ها باشد.

الف - دامداری که صنعت فرش نیاز مبرم به پشم و کرک دارد. ب - کشت پنبه از لحاظ نیاز فرش به تار و پود. ج - پرورش ابریشم از لحاظ نیاز به ابریشم در فرش های ابریشمی. د - نیاز به مواد رنگی و شیمیایی که در رنگرزی و شستشو مورد استفاده قرار می گیرد و لزوم رشد و گسترش این منابع. ذ - کارخانجاتی از قبیل پشم رسی، پشم شویی، نخ رسی، نخ تابی، قالی شویی و ... و - بازرگانی داخلی و خارجی و رشد صحیح آن.

در کلیه موارد مذکور یک رابطه دو طرفه وجود دارد. از یک طرف نیاز فرش به موارد ذکر شده و از طرف دیگر نیاز موارد مذکور به فرش که هر دو مورد این وابستگی شدت و ضعف دارد. مثلاً وابستگی کارخانه پشم شویی و ابریشم نسبت به کشت پنبه و دامداری به فرش بیشتر است. پس ملاحظه می شود که صنعت فرش در ارتباط با سایر زیر بخش های اقتصادی اهمیت چشم گیری دارد و از لحاظ توسعه کشاورزی، دامی و صنعتی کشور از اهمیت نسبتاً خوبی برخوردار است.

۳- در چند سال اخیر رقاباتی همچون هند، پاکستان، چین و مراکش بخش عمده ای از سهم ایران را در بازارهای جهانی فرش به خود اختصاص داده اند، با بررسی عوامل مؤثر بر عرضه صادرات فرش دستباف ایران، می توان نقاط ضعف و قوت سیستم صادرات